

ERICH MARIA REMARQUE NA ZÁPADNÍ FRONTĚ KLID

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

Než vyrazíme ke Kemmerichovi, balíme jeho věci; bude jich po cestě potřebovat.

V polním lazaretu je hodně práce; páchne tam jako vždy karbolem, hnisem a potem. Člověk je z baráku na ledacos zvyklý, ale tady by ti přec jen mohlo přijít na nic. Ptáme se po Kemmerichovi; leží v jednom sále a uvítá nás slabým úsměvem radosti a bezmocným rozčilením. Co ležel v bezvědomí, ukradli mu hodinky. Müller potřásá hlavou: „Já ti vždycky říkal, že nemáš tak pěkné hodinky nosit.“

Müller je trochu nemotora a tvrdohlavec. Jinak by držel hubu, poněvadž každý vidí, že Kemmerich už z toho sálu nevyjde. Dostane-li opět hodinky či nedostane, je docela lhostejný, nanejvýš že bychom je mohli poslat jeho rodině.

„Jak se daří Frantíku?“ ptá se Kropp. Kemmerich svěsí hlavu. „Ujde to – mám jen zatracené bolesti v noze.“

Díváme se na jeho pokrývku. Jeho noha leží pod drátěným košem, přes ni tlustě leží svrchnice. Kopám Müllera do holeně, neboť by byl s to Kemmerichovi říct to, co nám sanitáři už venku: že Kemmerich už nohu nemá. Amputovali mu ji.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je ze začátku díla, Kemmerich je první, kdo umírá.

Kniha vypráví příběh Paula Bäumera, který je spolu se svými kamarády Müllerem, Kroppem, Kemmerichem a Leerem po maturitě donucen profesorem Kantorkem jít do armády jako dobrovolník.

Nejprve prošli tvrdým 10denním výcvikem plným šikany od desátníka Himmelstosse. Čistili místnost kartáčkem na zuby, leštili boty, přestýlali postele. Díky tomuto výcviku se však z Pavla stává člověk bez lítosti a bez důvěry, ale on sám dobře ví, že by bez tohoto na frontě nevydržel ani minutu. Po výcviku nastupují všichni rovnou na frontu a hned při prvním boji je raněn jejich kamarád Kemmerich, který dostal kulku do stehna. Nohu mu musí amputovat. Když za ním přichází kamarádi do nemocnice, vtipkují s ním a dodávají mu optimismu. Müller si chce vzít jeho boty ne proto, že by byl bezcitný, ale proto, že kdyby Kammerich umřel, vezme si je někdo z nemocnice a on je opravdu potřebuje.

Po tomto boji utrpěla jejich rota velké ztráty a byla doplněna o rekruty, mezi nimiž byl i nenáviděný desátník Himmelstoss, kterému se všichni už dlouho chtěli pomstít. S ním přijíždí i nováčci, kterým je sotva 17 let. S nimi mají však jen samé starosti. Vojáci přežívají v zákopech díky neuvěřitelnému množství drobných náhod. Následující den museli dopředu, opravovat zákopy. Muži jsou v neustálém ohrožení a Pavlovi kamarádi jeden po druhém umírají.

Pavel dostane dovolenou a jede za rodinou. Dozvídá se, že jeho maminka umírá na rakovinu. Pavel zatajuje před rodiči všechny hrůzy, které zažil a viděl, a tvrdí, že válka není nic hrozného, protože nikdo, kdo válku sám nezažil, ji nemůže pochopit. Setkává se s lidmi, kteří mu vůbec nerozumí a chtějí slyšet o hrdinských činech a skutcích ve jménu vlasti. Pavel je znechucen, ví, že už by se mu nikdy nemohlo podařit znovu se zařadit do běžného života. Navštívuje matku zesnulého Kemmericha a oznamuje jí, že její syn zemřel.

Po dovolené je vyslán na průzkum terénu. Málem je dopaden Francouzi. Musí být dlouhou dobu schovaný v trychtýři. Zabíjí tam Francouze, protože když ho nezabije, zabije Francouz jeho. Pak svého

činu velmi lituje, protože muž má ženu a dceru. Na muže Pavlovi pomůže zapomenout Kropp a Katzca. Pavel a Kropp jsou zraněni a pobývají v katolické nemocnici. Kroppovi amputují nohu, chce se zabít, Pavel mu to rozmlouvá. Když se Pavel uzdraví, vrací se na frontu, kde zjistí, že Leer a Müller jsou mrtví, Deterding utekl a prý ho chytili, ale nikdo už ho nikdy neviděl. Pavlův nejlepší přítel Katczinski je zraněn a Pavel s ním utíká přes bojiště k záchranné jednotce. Když doběhne, zdravotník mu sdělí, že běžel zbytečně – Ktacza chytil střep granátu do hlavy a umírá. Pavel zůstává na frontě sám, bez svých kamarádů. Na konci války umírá i Pavel právě v den, který byl tak tichý, že vrchní velitelství napsalo do zprávy: Na západní frontě klid.

- **téma a motiv**

téma: návštěva ve vojenské nemocnici
motivy: karbol, úsměv, hodinky, noha

- **časoprostor**

prostor: západní fronta
čas: 1. světová válka (1914–1918)

- **kompoziční výstavba**

Děj je vyprávěn chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, román

- **vypravěč**

ich-forma, vypravěčem je Pavel Bäumer

- **postava**

vypravěč Pavel Bäumer – chytrý, citlivý, přátelský
František Kemmerich – citlivý, přišel o nohu
Müller – „je nemotora, tvrdohlavec“
Kropp – starostlivý
Stanislav Katczinský – nejlepší přítel Pavla, původním povoláním švec, přímý, statečný
Kantorek – třídní profesor, podporoval své studenty v tom, aby šli do války
Himmelstoss – velitel výcviku, tvrdý, drsný, bezcitný

- **vyprávěcí způsoby**

převažuje pásmo vypravěče v ich-formě
přímá řeč: Müller, Kropp, Kemmerich

- **typy promluv**

dialog Kroppa a Kemmericha

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

archaická vazba	<i>bude jich po cestě potřebovat</i>
výčet	<i>páchne tam jako vždy karbolem, hnisem a potem</i>
nespisovné slovo	<i>baráku, saniťák</i>
vulgarismus	<i>držel hubu</i>
zdrobnělina	<i>Frantíku</i>
vojenský slang	<i>lazaret, sál, svrchnice</i>

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

přirovnání	<i>jako vždy</i>
epiteton	<i>slabým úsměvem radosti a bezmocným rozčilením</i>
eufemismus	<i>Kemmerich už z toho sálu nevyjde</i>

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

- 1. pol. 20. stol., román vyšel r. 1929

Erich Maria Remarque

- vlastním jménem Erich Paul Remark
- narodil se 22. června 1898 v Osnabrücku (Německo) do rodiny knihvazače
- hned po ukončení školy v roce 1916 narukoval do armády, kde byl v roce 1918 několikrát raněn
- kvůli tomu je celé jeho dílo poznamenáno odporem k válce a antimilitarismem
- po návratu z války měl problémy začlenit se do normální společnosti
- po 1. světové válce vystřídal řadu povolání, například působil jako redaktor v berlínském plátku *Sport im Bild*, pracoval jako učitel, agent firmy s náhrobními kameny, účetní, obchodní příručí, automobilový závodník, reklamní agent a v neposlední řadě se stal světoznámým spisovatelem
- roku 1931 se přestěhoval do Švýcarska
- v roce 1938 byl zbaven německého občanství, byl fašisty označen za „literárního zrádce“ a jeho knihy byly veřejně páleny, protože jeho popis války byl pro militantní režim krajně nevhodný
- 1939 emigroval do New Yorku
- autor 11 románů a jednoho dramatu (*Poslední dějství*)
- zemřel 25. září 1970 v Locarnu

Zajímavost: V polovině 30. let se Remarque beznadějně zamiloval do herečky Marlene Dietrichové, ta jeho city neopětovala. Poté střídal různé ženy, až se r. 1958 oženil s bývalou manželkou Ch. Chaplina Paulette Goddardovou.

- v dílech se blíží stylu tzv. ztracené generace, ke které se hlásil, ale nepatřil do ní
 - častá je tematika automobilů a automobilových závodů
 - silné antifašistické zaměření, humanista, kritik společnosti
 - patrný vliv Jacka Londona, Ernesta Hemingwaye
- romány:

Žena se zlatýma očima (Gam), Domov snů (Říše snů), Stanice na obzoru

Cesta zpátky – volné pokračování románu *Na západní frontě klid*, o Německu po první světové válce

Brána vítězství, Miluj bližního svého, Vítězný oblouk, Jiskra života, Čas žít, čas umírat

Černý obelisk – romány o osudech vojáků z 1. sv. války a jejich „návratech“ do života

Nebe nezná vyvolených, Noc v Lisabonu, Zaslíbená země, Stíny v ráji

divadelní hra *Poslední stanice* – o bombardování Berlína

- **literární / obecně kulturní kontext**

- 1. světová válka ve světové literatuře
- zobrazení válečné tematiky
- cílem bylo vylíčit válečné hrůzy a varovat před nimi
- z uměleckých směrů vynikaly např.: naturalismus, symbolismus a existencialismus

Arnold Zweig (1887–1968)

- německý prozaik a dramatik
- před nacismem odešel do Palestiny
- cyklus *Válka bílých mužů* – cyklus se věnuje problematice 1. sv. války, nejznámější je jeho 1. část – *Spor o seržanta Gríšu* – román o malém človíčku, ruském zajatci, který se stává nevinnou obětí pruského militarismu

Romain Rolland (1866–1944)

- francouzský prozaik, dramatik, esejista, hudební kritik
- nositel Nobelovy ceny za literaturu (1915)

Petr a Lucie – nejslavnější protiválečná novela staví proti úpadku morálních a společenských hodnot za 1. sv. války, milostný vztah dvou mladých lidí, kteří nakonec umírají pod troskami kostela

Henri Barbusse (1874–1935)

- francouzský spisovatel a politický pracovník

Oheň aneb deník bojového družstva – román, v němž s dokumentární přesností a upřímností vylíčil život vojáků na frontě a v zákopech

Ernest Hemingway (1899–1961)

- americký prozaik a publicista

- nositel Nobelovy ceny za literaturu 1954

Stařec a moře – novela, o věčném zápasu člověka s přírodou, o statečnosti, s níž jde do předem prohraného boje

Sbohem, armádo – románový příběh nešťastné milenecké dvojice, která ani po úniku z války nenachází osobní štěstí

Komu zvoní hrana – v tomto románu autor vychází z vlastních zkušeností dobrovolníka a dopisovatele za španělské občanské války

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Na západní frontě klid – protože se na západní frontě bojovalo a v den, kdy hlavní hrdina umřel, noviny psaly, že se již nebojuje

- v originále *Im Westen nichts Neues*, slovensky *Na západe nič nového*

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Dílo je aktuální, jelikož v některých zemích se stále válčí.

- **pravděpodobný adresát:**

Čtenář, kterému nevadí popis zmrzačených lidí a pravda o válce.

- **určení smyslu díla:**

„Tato kniha nechce být ani obžalobou, ani vyznáním. Chce se pokusit vydat svědectví o generaci, která byla válkou rozbita – i když unikla jejím granátům.“

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Prvotina, světový úspěch – jeho zřejmě nejznámější dílo.

- **tematicky podobné dílo:**

Henri Barbusse – *Oheň aneb Deník bojového družstva* – zachycuje každodenní život vojáků

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací:**

Na západní frontě klid – Delbert Mann, 1979

- film se mi oproti knize vůbec nelíbil, děl byl přeházený a končil jinak než knížka